

Sveučilište u
Zagrebu

Povjerenstvo za studente s invaliditetom

Klasa: 602-03/25-18/130

Urbroj: 251-25-07-05/1-25-2

Zagreb, 5. studenoga 2025.

- sastavnicama Sveučilišta u Zagrebu

Predmet: Preporuka Povjerenstva za studente s invaliditetom Sveučilišta u Zagrebu vezano uz način pohađanja nastave (uživo i online) te moguće dodatne izostanke za studente s invaliditetom

Poštovane dekanice i poštovani dekani,

temeljem više upita sastavnica Sveučilišta u Zagrebu o načinu pohađanja nastave (uživo i *online*) te o mogućim dodatnim izostancima s nastave studenata s invaliditetom, Povjerenstvo za studente s invaliditetom razmatralo je mogućnosti primjene individualiziranih razumnih prilagodbi. Na svojoj 8. sjednici, održanoj 1. srpnja 2025. godine, Povjerenstvo je usvojilo sljedeće zaključke, koje preporučujemo uzeti u obzir prilikom planiranja i provedbe prilagodbi za studente s invaliditetom.

UVOD

Pravo na obrazovanje jedno je od temeljnih ljudskih prava koje mora biti dostupno svima, pod jednakim uvjetima i u skladu s individualnim sposobnostima (Ustav Republike Hrvatske, 2010). Ovo pravo odnosi se na sve razine obrazovanja, uključujući i tercijarnu razinu, kako je definirano u Strategiji obrazovanja, znanosti i tehnologije, koju je Hrvatski sabor donio 2014. godine (NN 124/2014). Pravo na obrazovanje bez diskriminacije, uz osiguranje jednakih mogućnosti te primjenu razumnih prilagodbi za osobe s invaliditetom, zajamčeno je Konvencijom Ujedinjenih naroda o pravima osoba s invaliditetom (2006), koju je Republika Hrvatska ratificirala 2007. godine, kao i Zakonom o suzbijanju diskriminacije (2008).

Studenti s invaliditetom čine jednu od ranjivih skupina u sustavu visokog obrazovanja te se često suočavaju s različitim preprekama (prostornim, informacijsko-komunikacijskim, institucionalnim, psihosocijalnim) koje mogu značajno utjecati na njihovu mogućnost uspješnog ispunjavanja akademskih obaveza.

Kako bi se osigurali ravnopravni uvjeti i jednake mogućnosti za sve studente, visokoobrazovne institucije, što se odnosi i na nastavnike, imaju odgovornost i obvezu omogućiti primjenu individualiziranih razumnih prilagodbi u obrazovnom procesu. To podrazumijeva razmatranje i osiguravanje alternativnih oblika izvođenja nastave, prilagođenih nastavnih metoda, tehnika i podrške, u skladu sa specifičnim potrebama i mogućnostima studenata s invaliditetom. Pritom se mora voditi računa o očuvanju akademskih standarda odnosno definiranih ishoda učenja, koji su jednaki za sve studente.

PRAVNI OKVIR

Način pohađanja nastave (uživo i online)

Osuвременjivanje nastavnog procesa, u skladu s razvojem informacijske i komunikacijske tehnologije, uvažavanje različitosti studenata i nastavnika te nastojanje da se obrazovni sadržaji učine dostupnima što većem broju studenata, predstavljaju ključne razloge zbog kojih visoka učilišta uvode različite oblike e-učenja, uključujući i *online* studije.

Zakonom o visokom obrazovanju i znanstvenoj djelatnosti (NN 119/2022) propisano je da se studij može u cijelosti izvoditi kao nastava na daljinu odnosno putem računalnih tehnologija i interaktivnih nastavnih materijala u situacijama kada su nastavnik i student fizički udaljeni. Takav oblik izvođenja nastave (*online* studij) moguć je isključivo uz odobrenje Agencije za znanost i visoko obrazovanje, izdano u skladu s propisima koji reguliraju sustav osiguravanja kvalitete u visokom obrazovanju, i to samo ako se ishodi učenja studija mogu ostvariti poučavanjem na daljinu, i uz prethodno provedeni postupak interne inicijalne akreditacije na Sveučilištu.

Pravilnik o studiranju na prijediplomskim i diplomskim studijima Sveučilišta u Zagrebu (2024) također predviđa mogućnost da se nastava izvodi u cijelosti ili djelomično *online*, pod uvjetom da je studij za takav način izvođenja prethodno akreditiran.

Slijedom navedenog, visokoškolska se nastava mora izvoditi u skladu s izdanim dopusnicama i važećim propisima u području visokog obrazovanja i znanosti. To znači da, ako studij nije akreditiran kao *online* studij, nastava se mora izvoditi u klasičnom, kontaktnom obliku, uz fizičku prisutnost nastavnika i studenata, i to za sve studente, bez obzira na to imaju li redoviti ili izvanredni status.

Tijekom kriznih situacija, poput pandemije bolesti COVID-19, visoka su učilišta uložila značajne napore kako bi studentima omogućila kontinuitet nastave, uključujući predavanja, vježbe, konzultacije i druge nastavne aktivnosti, putem virtualnih okruženja. Međutim, takvi oblici izvođenja nastave ne mogu se smatrati *online* studijima u smislu propisanih i akreditiranih oblika studija. Dodatno, istraživanje Agencije za znanost i visoko obrazovanje (2021) ukazalo je na niz negativnih posljedica koje je prelazak na *online* nastavu u kriznim okolnostima imao na studente, uključujući narušeno mentalno zdravlje, smanjenu socijalnu uključenost, lošije ukupno iskustvo studiranja te pad kvalitete studentskog života. Stoga se ovakav oblik izvođenja nastave može smatrati privremenim, kriznim rješenjem, primjenjivim isključivo u izvanrednim okolnostima. Njegova primjena nije predviđena u redovnim uvjetima studiranja, a osobito nije opravdana kao oblik individualne prilagodbe nastavnog procesa za pojedine studente.

Radi očuvanja kvalitete *online* studija te osiguranja odgovarajućih resursa i uvjeta za njihovo izvođenje, Agencija za znanost i visoko obrazovanje donijela je **Standarde kvalitete za vrednovanje u postupku inicijalne akreditacije prijediplomskog, diplomskog, integriranog, specijalističkog i kratkog *online* studija (2024)** te **Standarde kvalitete za vrednovanje u postupku inicijalne akreditacije doktorskog *online* studija (2024)**.

Nadalje, Akreditacijski savjet Agencije donio je **Odluku o kriterijima za primjenu Standarda kvalitete za vrednovanje u postupku inicijalne akreditacije studija** (na snazi od 8. listopada 2024.), kojom se propisuju ograničenja udjela *online* nastave unutar klasičnih (kontaktnih) studija. Prema navedenoj odluci:

- na razini **pojednog kolegija**, najviše **50% nastavnih sati** može se izvoditi *online* (sinkrono ili asinkrono)
- najviše **10% ukupnih ishoda učenja** (izraženih kroz ECTS bodove) smije se provjeravati u *online* okruženju
- na razini **cjelokupnog studija**, najviše 30% ukupne nastave smije se izvoditi *online*.

O mogućnostima takvog izvođenja nastave odlučuje nadležno tijelo sastavnice na prijedlog predmetnog nastavnika. U okviru navedenih ograničenja, takav se oblik nastave primjenjuje jednako za sve studente.

Za studije koji premašuju ove pragove, primjenjuju se prethodno spomenuti standardi kvalitete za vrednovanje u postupku inicijalne akreditacije *online* studija, što podrazumijeva zaseban postupak vrednovanja na Sveučilištu i Agenciji te dodatne zahtjeve u pogledu resursa, infrastrukture i pedagoških standarda.

Iako je kriterijima Agencije za znanost i visoko obrazovanje utvrđeno da najviše 50% nastavnih sati na razini pojedinog kolegija u klasičnom studiju može biti *online*, **Pravilnik o postupku vrednovanja studijskih programa Sveučilišta u Zagrebu (2024)** dopušta da se **izborni kolegiji u cijelosti izvedu *online***, pod uvjetom da **udio *online* nastave na razini studija koji se izvodi klasično ne prelazi 30%, uključujući i obvezne i izborne kolegije**.

U tom kontekstu, **sastavnice mogu izvoditi izborne kolegije *online***, čime se doprinosi većoj fleksibilnosti studiranja, razvoju interdisciplinarnosti te poticanju internacionalizacije. Sveučilište u Zagrebu potiče razvoj i implementaciju izbornih kolegija, neovisno o načinu njihova izvođenja (klasično, mješovito ili *online*), kao alata za prilagodbu studijskih sadržaja suvremenim obrazovnim potrebama te promjenama u globalnom visokoobrazovnom prostoru.

U provedbi *online* izvedbe kolegija, sastavnice su obvezne osigurati visoku razinu kvalitete nastave primjenjujući:

- Standarde i smjernice za osiguravanje kvalitete u Europskom prostoru visokog obrazovanja - ESG Standarde (Europska udruga za osiguravanje kvalitete u visokom obrazovanju – ENQA, 2005)
- Opće smjernice za osiguravanje kvalitete e-učenja (Radna skupina ENQA za osiguravanje kvalitete i e-učenje, 2018)
- Standarde kvalitete za vrednovanje u postupku inicijalne akreditacije prijediplomskog, diplomskog, integriranog, specijalističkog i kratkog *online* studija (Agencija za znanost i visoko obrazovanje, 2024).

Ovi dokumenti sadrže niz preporuka i pokazatelja koji se mogu primijeniti kako na cijele *online* studije, tako i na pojedine kolegije, osobito kada se oni izvode u cijelosti ili djelomično *online*.

Ključni standardi i pokazatelji relevantni za *online* izvedbu nastave izdvojeni su u **Smjernicama o mogućnosti izvođenja kolegija online** koje je donio Odbor za upravljanje kvalitetom Sveučilišta u Zagrebu u lipnju 2025. godine.

Dodatni izostanci s nastave

Sukladno čl. 34. **Pravilnika o studiranju na prijediplomskim i diplomskim studijima Sveučilišta u Zagrebu** (2024), studij se izvodi prema izvedbenom planu, a pohađanje nastave smatra se obveznim dijelom studijskog procesa.

Student može tijekom semestra izostati s nastave pojedinoga kolegija u okviru dopuštene mjere, uz uvjet da ispuni sve propisane studijske obveze. Na svakoj sastavnici nadležno tijelo određuje način kontrole pohađanja nastave, dopušteni broj izostanaka i način nadoknade propuštenih sadržaja. Nastavnik ima pravo uskratiti potvrdu o ispunjenju studijskih obveza studentu koji je izostao s predavanja, seminara ili vježbi ili nije izvršio druge obveze definirane izvedbenim planom studija, osim u slučaju opravdanih izostanaka zbog objektivnih okolnosti (bolest, smrt u obitelji i sl.). O opravdanosti izostanka odlučuje nadležno tijelo sastavnice na temelju pravovremeno podnesenog pisanog zahtjeva studenta, uz priloženu dokumentaciju i obrazloženje razloga izostanka.

ZAKLJUČCI POVJERENSTVA ZA STUDENTE S INVALIDITETOM SVEUČILIŠTA U ZAGREBU

Uzimajući u obzir potrebu za dodatnom podrškom studentima s invaliditetom u ostvarivanju jednakih mogućnosti u visokom obrazovanju, osobito u kontekstu pohađanja nastave i ispunjavanja studijskih obveza, Povjerenstvo donosi sljedeće preporuke.

Online praćenje nastave

U skladu s važećim zakonodavnim i institucionalnim okvirom, izvođenje nastave na daljinu moguće je **isključivo ako je studij akreditiran kao *online* studij**, ili ako je za određeni kolegij odobreno izvođenje dijela nastave *online*, sukladno općim aktima Sveučilišta i sastavnice te relevantnim odlukama Akreditacijskog savjeta Agencije za znanost i visoko obrazovanje.

Međutim, u **iznimnim slučajevima**, kada student s invaliditetom iz objektivnih razloga (npr. privremeno pogoršanje zdravstvenog stanja, neodgodiva kratkotrajna terapija ili hospitalizacija) **nije u mogućnosti fizički pohađati nastavu**, preporučuje se razmotriti mogućnost:

- **praćenja nastave na daljinu, u propisanim okvirima, kao individualiziranu i privremenu prilagodbu,**
- **uz uvjet da takva prilagodba ne narušava ishode učenja i da je izvediva u okviru nastavnih i tehničkih mogućnosti i resursa.**

Dodatni izostanci s nastave

U slučajevima kada za to postoji potreba, a uz postojanje objektivnih mogućnosti na sastavnici, preporučuje se:

- omogućiti opravdanje **do maksimalno 30% izostanaka s predavanja** (iznad dopuštene mjere propisane aktima sastavnice), te
- omogućiti realizaciju **jednog termina vježbi i seminara u dodatnom terminu**, unutar okvira akademskog kalendara tekuće akademske godine.

U oba zahtjeva, praćenja nastave na daljinu i dodatnih izostanaka s nastave, student je dužan priložiti relevantnu liječničku dokumentaciju (npr. potvrdu fakultetskog liječnika ili nalaz liječnika specijalista) kojom se opravdava potreba za navedenim oblikom prilagodbe. Dokumentacija se dostavlja koordinatoru za studente s invaliditetom, koji potom posreduje u komunikaciji s predmetnim nastavnicima, s ciljem osiguravanja zaštite privatnosti podataka.

Preporučuje se da se o pojedinačnim zahtjevima studenata za praćenje nastave na daljinu i odobravanje dodatnih izostanaka nastavnik savjetuje s nadležnim tijelom sastavnice, ili da se odluke o mogućim prilagodbama donose u suradnji nastavnika, voditelja studija i prodekana nadležnog za studente i studije, uzimajući u obzir individualne okolnosti studenta i definirane ishode učenja.

Na kraju

Teškoće i potrebe studenata s invaliditetom značajno se razlikuju te često zahtijevaju **individualizirani pristup**, što može predstavljati određene izazove u organizaciji i provedbi nastave na visokoškolskim ustanovama.

Kako bi se olakšala provedba takvog pristupa, Pravilnik o studiranju na prijediplomskim i diplomskim studijima Sveučilišta u Zagrebu (2024) navodi primjere razumnih prilagodbi nastavnog procesa i provjera stečenih ishoda učenja, uključujući:

- produljeno vrijeme tijekom provjere stečenih ishoda učenja,
- grafičku prilagodbu ispitnih materijala (npr. uvećana slova i prored),
- dostupnost literature u digitalnom obliku,
- potporu druge osobe (npr. vršnjačka potpora, prevoditelj znakovnog jezika),
- korištenje pomoćne tehnologije te
- druge prilagodbe u skladu s općim aktima sastavnice ili Sveučilišta.

Ured za studente s invaliditetom Sveučilišta u Zagrebu, prema definiranom protokolu, stručno razmatra individualne zahtjeve i na temelju njih sastavnicama upućuje individualizirane preporuke za prilagodbu nastavnog procesa i provjere stečenih ishoda učenja.

Važno je, međutim, istaknuti da **konačnu odluku o primjeni razumnih prilagodbi donosi predmetni nastavnik**, pri čemu je obvezan voditi računa o akademskim standardima odnosno definiranim ishodima učenja kolegija i studija, koji moraju ostati jednaki za sve studente.

S poštovanjem,

Prof. dr. sc. Lelia Kiš-Glavaš
predsjednica Povjerenstva za studente s invaliditetom
Sveučilišta u Zagrebu

Izvori (dokumenti):

Agencija za znanost i visoko obrazovanje (2021). Predstavljeni rezultati istraživanja „Studenti i pandemija: Kako smo (pre)živjeli?“ <https://www.azvo.hr/2021/10/13/predstavljeni-rezultati-istrazivanja-studenti-i-pandemija-kako-smo-pre-zivjeli/>

Konvencija Ujedinjenih naroda o pravima osoba s invaliditetom (NN 6/2007). https://narodne-novine.nn.hr/clanci/međunarodni/2007_06_6_80.html

Odluka o kriterijima za primjenu Standarda kvalitete za vrednovanje u postupku inicijalne akreditacije studija (Agencija za znanost i visoko obrazovanje, 2024).
<https://www.azvo.hr/wp-azvo-files/uploads/2024/09/Odluka-kriteriji-za-pravilnu-primjenu-Standarda-kvalitete-za-vrednovanje-u-postupku-inicijalne-akreditacije-studija.pdf>

Opće smjernice za osiguravanje kvalitete e-učenja (Radna skupina ENQA za osiguravanje kvalitete i e-učenje, 2018).
https://www.azvo.hr/images/stories/publikacije/Opce_smjernice_za_osiguravanje_kvalitete_e-ucenja.pdf

Pravilnik o postupku vrednovanja studijskih programa Sveučilišta u Zagrebu (Sveučilište u Zagrebu, 2024).
https://www.unizg.hr/fileadmin/rektorat/Studiji_studiranje/Studiji/Kvaliteta/Pravilnik_o_postupku_vrednovanja_studijskih_programa-za_objavu-15052024.pdf

Pravilnik o studiranju na prijediplomskim i diplomskim studijima Sveučilišta u Zagrebu (Sveučilište u Zagrebu, 2024).
https://www.unizg.hr/fileadmin/rektorat/O_Sveucilistu/Dokumenti_javnost/Propisi/Pravilnici/Pravilnik_o_studiranju-najnovije_lektorirano-final-19062024.pdf

Smjernice o mogućnosti izvođenja kolegija *online* (Odbor za upravljanje kvalitetom Sveučilišta u Zagrebu, 2025).

https://www.unizg.hr/fileadmin/rektorat/Studiji_studiranje/Studiji/Kvaliteta/Kvaliteta1/Smjernice_OUK-izvođenje_kolegija_online.pdf

Standardi i smjernice za osiguravanje kvalitete u Europskom prostoru visokog obrazovanja – ESG Standardi (Europska udruga za osiguravanje kvalitete u visokom obrazovanju ENQA, 2005). https://www.azvo.hr/images/stories/publikacije/ESG_HR.pdf

Standardi kvalitete za vrednovanje u postupku inicijalne akreditacije doktorskog *online* studija (Agencija za znanost i visoko obrazovanje, 2024). <https://www.azvo.hr/wp-azvo-files/uploads/2024/06/Standardi-kvalitete-za-vrednovanje-u-postupku-inicijalne-akreditacije-doktorskog-online-studija.pdf>

Standardi kvalitete za vrednovanje u postupku inicijalne akreditacije prijediplomskog, diplomskog, integriranog, specijalističkog i kratkog *online* studija (Agencija za znanost i visoko obrazovanje, 2024). https://www.azvo.hr/wp-azvo-files/uploads/2024/05/Standardi_kvalitete_inicijalna_akreditacija_online_studija.pdf

Strategija obrazovanja, znanosti i tehnologije (NN 124/2014). https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2014_10_124_2364.html

Ustav Republike Hrvatske (Pročišćeni tekst. NN 85/2010). https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2010_07_85_2422.html

Zakon o suzbijanju diskriminacije (NN 85/2008). https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2008_07_85_2728.html

Zakon o visokom obrazovanju i znanstvenoj djelatnosti (NN 119/2022). https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2022_10_119_1834.html